

Oponentský posudek disertační práce

Jiřího Pavlů

Edukace dospělých v pojetí polských andragogů

Oponentura práce Ph.Dr. Jiřího Pavlů je záležitostí velmi náročnou, protože

- a) práce je velmi rozsáhlá
- b) práce se snaží postihnout celý rozsah vzdělávání dospělých v Polsku – od historického vývoje, přes současnost až po budoucí vývoj, od organizace a řízení vzdělávání až po stránky obsahové, od vědy k praxi, od přehledu literatury až po legislativní zakotvení
- c) v používání pojmů se prolínají pojmy u nás běžné s pojmy překládanými z polštiny, přičemž i některé běžné pojmy jsou používány různě; například synonymně jsou používány pojmy „studium“ s pojmem „vzdělávání“, atp.

Rád bych předeslal, že práce je napsána dobře. Oceňuji především píli autora při studiu uváděného množství literatury. Myslím, že ani sami polští andragogové v takové míře tolik faktů neznají. Autor se celou prací drží kompilační metody. V tomto případě to jistě není na škodu, protože kompilace zde vychází z cílů disertační práce. Nicméně i zde platí že v některých případech by méně bylo více. Citace zde nedokreslují myšlenky autora, ale jsou samonosné a v mnoha případech se ani autor nesnaží o zaujatí stanoviska. I přesto je práce napsána dobře a čtivě. Lze ocenit snahu po všestranném pojetí polské andragogiky i když je to v některých pasážích na úkor sdílnosti.

Rád bych se zmínil o tom, co mi na práci vadilo. Autor používá celou řadu pojmů českých i polských, aniž by k nim sdělil své autorské stanovisko. A setkáváme se s celou přemírou různých pojmů. Např.: pedagogika dospělých a andragogika jako edukace jsou kladeny jako synonymní, dále jsou užívány pojmy teorie VVD, didaktika dospělých, mimoškolní edukace dospělých, permanentní edukace, ustavičná edukace, celoživotní edukace (aniž je vysvětleno proč tímto pojmem autor nahrazuje zcela běžně v celé Evropě používaný pojem LLL - Lifelong Learning – celoživotní učení). Pokud jde o pojem „ustavičné vzdělávání“, pokud už je používám, mělo by být jeho používání dosti zevrubně vysvětleno, což v práci postrádám.

Již první kapitola se zabývá posláním a cíli osvěty dospělých ve vztahu k edukaci. Ale opět není uvedeno vysvětlení, Pouze následuje celá řada citací. Chápu, že cílem bylo vysvětlit „edukaci dospělých“ v pojetí polských andragogů, takže kompilace názorů jednotlivých polských andragogů je na místě, disertační práce by měla být nejen kompilační, ale i tvůrčí. Pokud autor svůj názor uvede, tak dokonce ho uvádí s poznámkou „pozn.J.P.“, jako by se od uváděných názorů distancoval.

Uváděná historie „osvěty dospělých“ je sice vyčerpávající, ale chybí ji větší zasazení do historie celospolečenské. Navíc fakta jsou uváděna v různé míře obecnosti.. A tak se stalo, že se často uvádějí nepodstatné detaily, jinde se odvádí pozornost od věcí podstatných k věcem úplně nesouvisejícím. Např.: neúměrně dlouhé povídání o národní hymně.

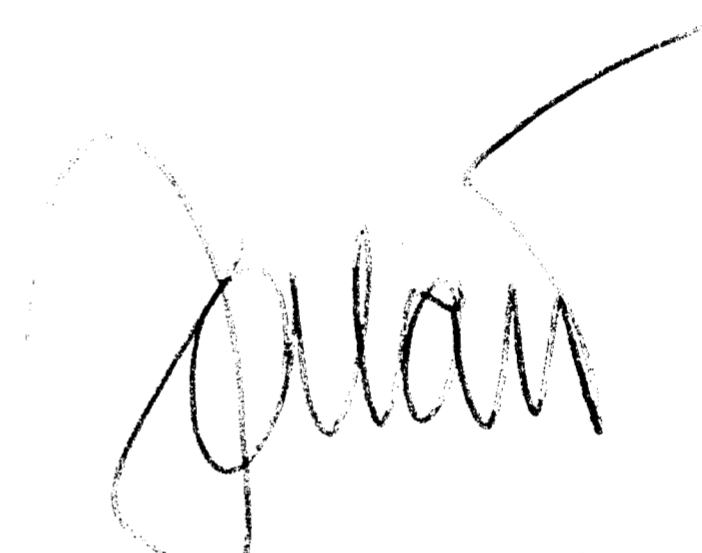
Některých citace asi byly nosné v jiných společenských souvislostech, ale dnes působí divně- Např. tvrzení na str. 37 o tom, jak se andragogika zabývá pracujícím člověkem, nebo tvrzení, jaký zásadní význam pro andragogiku mají úvahy o budoucnosti, nebo jak se andragogika zabývá člověkem, dychtícím vyhovět novým požadavkům. V takových tvrzením bych byl opatrnější, protože patří spíše do oblasti publicistiky.

Asi jde o snahu zúročit veškerou svoji práci, ale i to je někdy na úkor sdílnosti Např. kapitola o sebevzdělávání, je neúměrně obsáhlá a dokonce celá řada citací nás utvrzuje ve stejné myšlence, často jen v poněkud nepodstatném jiném slovosledu. Některá tvrzení bych ani nepoužil. Např. je uvedeno, že Dubas na základě dvacetiletých badatelských výsledků konstatuje, že vývoj je pokládán za proces celého lidského života, rovněž tedy i dospělosti. Takový citát o ničem trochu pana Dubase degraduje, což by asi rád nebyl.

Po vyčerpání všeho co mi na práci vadilo bych se rád pokusil o objektivní zhodnocení jejího přínosu. Je nepochybné, že polská andragogika je (a byla i v historii) na vysoké úrovni. A to nejen v její vědeckém přínosu, ale i v praktických aplikacích. Druhá pravda je v tom, že příliš informací k nám z Polska neproniklo v takové míře, aby byly pro naši andragogiku inspirující. Autor se pokouší ve své disertační práci tento nedostatek napravit. Přes všechny výše uvedené výtky si myslím, že jde o práci velice záslužnou a potřebnou. Skoro se mi zdá, že při současném příklonu naší společnosti k anglosaskému světu zapomínáme, a to i v andragogice na významné přínosy blízkých sousedů i na to, že ve vzdělávání dospělých se od nich můžeme v mnohém učit. To platí nejen o Polácích, ale třeba i o Slovincích. Je tedy dobře, že byla tato práce napsána.

Chápu i úskalí, se kterými se autor potýkal. Týkala se především již zmiňovaných pojmů. Pochopil jsem, že v české literatuře se orientujeme lépe, protože na mnoha pojmech již jsme se shodli a používáme je ve stejných významech. Pochopil jsem, že v polské andragogické literatuře je daleko více autorů, více autorských názorů i „autorských“ pojmů. Proto i snaha Jiřího Pavlů tím musela být poznamenána. Nicméně jde o první práci v této oblasti, tudíž práci průkopnickou, která si podle mého názoru zaslouží, aby byla přijata k obhajobě.

V Praze 18.11.2007

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Zdeněk Palán', with a long, sweeping flourish extending upwards and to the right.

PhDr. Zdeněk Palán, Ph.D.